

21. HERALDICKÝ DOPIS.

1939.

*Sbohem, znaky drahocenné,
zamklé a odzlačené!
Bez lípy a dlouho mdlou
opuštěnost odlehlou
ordinuje orodovná
vůle, která mírně rovná
roucho rovů tkané mhlou.*

J. Palivec.

1945.

*Znaky znovu drahocenné,
výmluvné a ozlačené,
s lepou lípou líbezou
drahé druhy naleznou.
Triumfuje bohům rovná
vůle, která rekům rovná
aureolu vítěznou!*

J. M.

Vlajka bíločervená s modrým klímem opět vlaje nad svobodnou Republikou československou. Český stříbrný lev, dvouocasý, zlatě korunovaný, se zlatou zbrojí, opět je vzpřímen v červeném srdečném štítu, položeném uprostřed štítu zadního se znaky Slovenska, Podkarpatské Rusi, Moravy, Slezska, Těšínska, Opavska a Ratibořska. Opět a nepřemožitelně triumfovala devisa Československé republiky, kdysi heslo krále Jiřího z Poděbrad a presidenta Tomáše G. Masaryka: Pravda vítězí!

Zbraněmi bylo znovu dobyt svobody, dočasně ztracené. Zbraněmi byl odčiněn absurdní Mnichov. Zbraněmi byl smeten nestvůrný protektorát. Zbraněmi v českých rukou, na barikádách, Praha, Caput Regni, Matka měst, odčinila svou porážku na barikádách bezmála před 100 lety, v roce 1848.

O politickém talentu a zdravém instinktu českého národa svědčí, že boj byl zahájen v pravou chvíli. Proto také, ačkoli byl začat s prázdnými rukama proti dokonalé výzbroji nepřítelově a ačkoli byl veden hlavně civilisty proti vojákům zkušným v šestiletých bitvách, byl vítězně skončen.

Do sídla českých králů, na zámek Hradčanský, se zase vrátil Edvard Beneš, prezident Československé republiky, jež je jediným státem, který odpovídá platonskému ideálu: aby hlavou státu byl filosof. Byl jím T. G. Masaryk, je jím E. Beneš; hlavou květnové revoluce byl také filosof: Albert Pražák.

Německo je poraženo; utrpělo takovou porážku, jakých je v historii nemnoho, porážku hanebnou a naprostou: je poražen nejen stát, nejen režim, nýbrž celý národ, který nemá omluvy, že mu byl nacistický režim vnucen. Nikoli, byly to svobodné volby, organizované demokratickou vládou, z nichž jako náčelník německého státu vyšel Adolf Hitler. Bylo to v r. 1933. Tam A. Hitler, u nás T. G. Masaryk. Disjunkce, nad níž není výmluvnější.

Po sjednocení Německa v r. 1871 nastal náhlý zlom ve vývoji německé kultury. Popruštění německých zemí působilo na ni jako jed. Nastalo rychlé usychání německé kultury, které jen pro slabozraké je zastřeno zdánlivým násobením kulturní činnosti, jež však je jen ryze vnějškové. V Německu náhle není již velikých lidí. Jsou tisíce vysokoškolských profesorů, ale není vědců, jsou tisíce publicistů, ale není básníků, jsou tisíce hudebníků, malířů, sochařů, ale není umělců. Míží rozdíl mezi Němci severními, západními a jižními — všichni jsou popruštěni. Nelze zapomenout, že bevégunxhauptstat byl Mnichov a že Hitler byl Rakušan.

Všichni Němci jsou odpovědní za moře krve a slz, které po celém světě se rozlilo, za bezhraničné utopení, bídu a devastace, které Evropě německá zběsilost způsobila. Miliony zabitych, miliony umučených, miliony mrzáků, miliony lidí s podloměným zdravím; statisíce kvadrátů kilometrů zničených území, tisíce rozkotaných měst a vesnic, železnice, silnice, průplavy, mosty, přístavy, doly, průmysl; divadla, ústavy, muzea, školy, nemocnice — vše, co reprezentuje výkon milionů rukou a miliard pracovních hodin — vše zničeno. Nad hroby a troskami stojí zmučená Evropa a přísahá, že nestvůrný vinník, německý národ bude strašně potrestán a že bude navždy zneškodněn. Jen mravní zvrhlík by mohl pomýšlet na shovívavost.

Nesmí být slitováni s nikým, ani s německými ženami a dětmi. V letech 1933—1945 byli německými bestii mučení a vražděni ti, kdož v roce 1918 se nad nimi slitovali. Německé ženy, jimž tehdy bylo odpuštěno, rodily německé vlkodlaky, z německých dětí, jež v roce 1918 byly ušetřeny, se stali v roce 1939 lupiči, mučitelé a vrazi, esámani, esesáci a gestapáci.

Český národ nejkrutěji na sobě poznal, co jsou Němci; poznal, že nechtějí si získat živobytí mírovou prací, nýbrž lupem a vraždou; že místo chleba raději si vyrábějí zbraně, aby jimi mohli si naloupit chleba, který vyrobí jejich pokojní sousedé. Český národ až dosud po veškerou dobu své existence mohl pracovat jen jednou rukou, v druhé stále jen třímal meč, aby se mohl ubránit proti sverpému německému nepříteli za hranicemi i doma. Teď snad bude možno meč odložit a pracovat oběma rukama.

Český národ prozíravou politikou, svorností a hrdinným odporem proti nepříteli desetkrátě mocnějšímu si vytvořil situaci, jaká se národům naskytuje jen jednou v historii. Co zbývá v Evropě po šestileté válce? Jen několik nedotčených nebo málo postižených zemí: Portugalsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Velká Británie — a Československo. Národy střední Evropy po staletí odciňovaly škody, jež jim způsobila Třicetiletá válka, a západní Evropě, zejména Francii, se tak dostalo velkého náskoku, jehož také plně využila. Teď je Československo v té situaci, že uprostřed zničené Evropy je její území celkem nepřiliš postiženo. Pravda, němečtí lupiči vydrancovali zemi až na samu podstatu, ale ta je nedotčena. Města stojí, železnice jezdí, průmysl pracuje. Využijeme-li příležitosti, kterou teď máme, můžeme se stát jedním z nejvýznamnějších států v Evropě. Bylo by hříchem na současné generaci i na budoucích této jediné příležitosti nevyužít. Bylo by zločinem na současné i na příštích generacích nevyužít příležitosti navždy se zbýt Němců uvnitř hranic státu. Národ má závazná prohlášení presidenta i vlády, že se tak stane. Od 5. května 1945 je Praha tak česká, jak nebyla od husitské revoluce. Tak ryze český, jen a jen český, musí být co nejdříve celý stát. Svou zradou, svými ukrutnostmi a svým barbarstvím se Němci sami zbavili všech vztahů k našim zemím. Vzdali se jich sami za posledních voleb do Národního shromáždění: hlasovali pro Německo. Teď tedy bude jejich přání splněno. Půjdou tam, kam chtěli. A prohlašují-li někteří z nich, že byli a jsou demokraty, ať tam jdou také. V Německu jich bude zapotřebí, Němci potřebují hlasatelů demokracie, my nikoli, náš národ je demokratický již dávno.

Prožíváme velikou dobu. Druhá světová válka byla bouřlivým projevem nástupu nových epoch. Veškeré Slovanstvo pod záštitou SSSR se spojilo a vstú-

puje do světové historie jako činitel síly až dosud bezpříkladné. Český národ, jako nejzápadnější a nejkulturnější ponese velkou odpovědnost. Mluví a píše se o tom, že náš národ po tisíci letech opouští orientaci západní a obrací se k východu. To není správné; naopak, celé Slovanstvo a my s ním nastupujeme na západ. Nebude již antithese Rusko—Evropa, Rusko a ostatní slovanské státy naopak se teď staví Evropou. Nastává slovanská orientace západní či lépe: světová.

Ve velkém hnutí Slovanů nesmí tentokrát být zapomenuto na Lužici tak, jak na ni bylo zapomenuto v roce 1918. Bylo hanbou kulturní Evropy, že mohla s cynickou hostejností se dívat, kterak soustavně je před jejíma očima vyhlazován ušlechtilý slovanský národ. Na 130 tisíc Lužičanů proti 80 milionům Němců. A přece vydrželi až dosud a mají svůj jazyk, literaturu a kulturu. Nyní se jim musí také dostat území a samosprávy. Státoprávní i kulturní příslušnost Lužice k Českým zemím musí být obnovena. V modrém štítu zlatá trojzubá zeď Budyšínska, červenozlatý štít se stříbrným lvem v horní půli Zhořelecka a v stříbrném štítu červený vůl Dolní Lužice zase bude pod ochranou českého stříbrného lva. K České zemi se vrátí Klasko a ostatní okrajová území. Zmizí nesmyslná báchorka o slovanské nesvornosti, stejně zmizí stejně nesmyslná báchorka o holubičí povaze Slovanů. Světě nadchází epocha slovanská, rozvíjí se nad ním triumfální trikolóra bílá, modrá, červená. — J. M.

Major Jan Žižka hrdinně zemřel jako jeden z nejstatečnějších bojovníků o osvobození vlasti dne 9. května 1945. Jako pravý voják a důstojník, jako pravý rytíř a kavalír spěchal proti nepříteli a neváhal obětovat svůj život v necelých 50 letech věku (narodil se v r. 1896). Bylo málo mužů, kteří měli tolik přátel jako on. Byl mlčlivý, ale jeho mlčení bylo výmluvnější nad slova: hovořil pohledem, úsměvem, stiskem ruky. Byl z těch, kdož činí život cenný, kdož utvrzují ve víře v dobro, kdož vracejí důvěru v lidi. Byl tichým a věrným členem Heraldického odboru J. s. č. r. a heraldika měla v něm vřelého zastance. Žel — už ho nemá.

Dr. Antonín Stránský, odborový rada v Rodopisném úřadu při ministerstvu vnitra, byl zavražděn německými zběsilci za květnové revoluce. Rodopis i heraldika v něm ztratily pracovníka bystrého, podnětného, vzdělaného, který byl rád pro znakosloví i genealogii vykonal mnoho dobrého a užitečného. Krutý osud rozhodl jinak. Česká heraldika byla těžce postižena: Karel J. Obrátil, Jan Žižka, Dr. Antonín Stránský.

Heraldika v tisku. Nár. politika z 1. dubna 1945 se zmiňuje o městském znaku lounském v článku »Začtecká brána v Lounech«. — Týž list z 11. května uveřejnil fotografii Storchova domu na Staroměstském nám. v Praze, poškozeného za revoluce německým řáděním; na fotografii je vidět, kterak byl poškozen znak hl. m. Prahy, namalovaný na průčelí. — **Pražský il. zpravodaj** z 3. května 1945 uveřejnil článek »Malířství na skle«; mezi ilustracemi k tomuto článku je též vyobrazení znaku malovaného na skle. — **Česká pravda** z 12. května otiskla článek »Oč Praha přišla«, v němž se praví, že na Staroměstské radnici v Praze, kterou němečtí barbari tak těžce poškodili, byla postižena řada cechovních znaků. — **Právo lidu** z 25. května v článku »Umělecké památky zachráněny« píše, že před německou ničivostí se podařilo zachránit 14 bronzových znaků hl. m. Prahy, z nich jeden o váze 4 centů; stalo se tak zásluhou městských zaměstnanců B. Zemana, F. Švarce a V. Matouška.

Dipl. sc. pol. **F. Vlčka** uveřejnil tyto heraldické články, vesměs s ilustracemi: Nová doba 3. dubna Prapory ve znaku Janovic n. Úhl., 21. dubna Hostomický lev s korunkou, 26. dubna Pečeť a znak Přestětic, 3. května 419 roku znaku Strážova; Havlíčkův kraj 5. dubna O udělení znaku Ném. Brodu, 12. dubna Rodová erbovní znamení ve znaku Humpolce, 19. dubna Městys Úsobí a jeho znak, 26. dubna Vývoj znaku města Polné.

Heraldika evropská a východní. Článek J. Svátka »Několik poznámek k podobnosti heraldiky evropské a východní« uveřejněný v 18. Heraldickém dopisu z února 1945, se končí větou: »Poznání východní heraldiky by značně přispělo k porozumění heraldiky naší.« Jistě není pochyby o správnosti tohoto výroku, avšak prameny východní heraldiky jsou nám velmi těžce přístupné.

Neobyčejně zajímavá myšlenka byla vyslovena v Schwarzenbergově »Heraldice« (Praha 1941) na str. 20. Autor tu praví, že je možno, že král Vladislav I., když byl cařihradským cisařem Manuelem Komnenem nadán dvorským úřadem, že si z odznaku této hodnosti u byzantského dvora vytvořil znak svůj a své vlasti — znamení stříbrného lva.

Tuto myšlenku odůvodňuje autor »Heraldiky«, tím, že západ přejímal cařihradské odznaky právě tak, jako byzantský dvůr odznaky perské, a uvádí (str. 20): »Ostatně víme dobře, že byzantské dílny přímo napodobovaly perské vzory, a to právě pro symbolickou cenu jejich ornamentiky.« Toto zjištění má základní význam pro pochopení východní heraldiky a jejího vlivu na heraldiku západní. Podařilo se nám zjistit u některého našeho znaku jeho symbolický význam v orientu, je možno, že tím nalezneme cestu, jež nás povede k dalším pramenům poznání naší heraldiky.

V díle Bedřicha Hrozného »Nejstarší dějiny Přední Asie a Indie« (Praha 1943) na str. 59 jest otištěna reprodukce pečeti urského krále Mesannipaddy z 27. století př. Kr.; na pečeti jest obraz sumerského národního hrdiny Gilgamese, zápasícího se lvem, a tento lev je nápadně podoben svou vzprímenou pozicí našemu českému lvu a dokonce i jeho ohon má stejnou vztyčenou polohu, ač ovšem není dvojité.

O Gilgamesovi autor uvádí, že se objevil v řecké kultuře jako Prometheus, který dal lidem oheň, naučil je budovat domy z cihel, zpracovávat dřevo, stavět lodí, dobývat a zpracovávat kovy. On první ochočil a zapřahal koně a skot, naučil lidstvo psát a počítat, léčit nemoci, pozorovat hvězdy a věštit. Bedřich Hrozný praví (str. 59): »Gilgames sám pak není ničím jiným nežli personifikací sumerského národa, přinášejícího národům starého Orientu všechny vymoženosti kultury.«

V díle Ermanno Schmitz, Il mobilio (Milano 1929) je na str. 26 vyobrazení italské vyřezávané truhly z 8. stol. p. Kr. s poznámkou: »sotto l'influenza bizantina«. V řezbě na truhle je vyobrazen Gilgames zápasící se lvem ve velmi zajímavé společnosti. Po jeho levici stojí Adam a Eva a nad ním jezdec na koni vráží kopí sani do tlamy způsobem tak povědomým, že není pochyb o tom, že je to sám sv. Jiří.

Máme-li v tomto vyobrazení doklad, že kult Gilgamesův přežival 35 století a byl převzat křesťanským světem, pak snad není příliš smělá ani myšlenka, že vzprímený lev zůstal i později odznakem Gilgamese, původce kultury, a jako symbol civilizace se stal znakem Přemyslovců a Českého království. — J. Reháček.

Budeme vděční za přesný znakopis (s udáním pramenů) erbu Vepků či Vepříků z Přívor. Zprávy na adresu: J. Milde, Praha XVI-1118.

O sfragistickou příručku. Sotva komu může uniknout, když se zamýšlí nad thematem naší sfragistiky, jaké jsou hlavní úkoly a potřeby badatelské práce o pečetech. A tak v referátě o mé práci »Význam pečeti pro bádání o minulosti« v 19. Heraldickém dopise z března 1945 bylo upozorněno, že kromě Atlantu českých pečeti je třeba vypracovat sfragistickou příručku a sfragistickou bibliografii. Oba tyto úkoly jsem se již pokusil vykonat. Sfragistická příručka pod názvem »Úvod do sfragistiky« je již připravena k vydání a česká bibliografie sfragistická bude brzy dopracována a doufám, že i její vydání se uskuteční. — Dr. F. Beneš.

Pro každého má jistou cenu, že jeho předkové něco znamenali a byli slušnými lidmi; tak mně jednou Tolstoj s nadšením vykládal, jak někteří z jeho předků byli vynikající lidé; mít v rodině a rodu skvělý vzor a tradici jest osud šťastný. — T. G. Masaryk.